

Årsmelding

2005

Et trygt og robust samfunn – der alle tar ansvar

Direktoratet for samfunnssikkerhet og **beredskap** skal ha **oversikt** over risiko og sårbarhet i samfunnet. Vi skal være pådriver i arbeidet med å **forebygge** ulykker, kriser og andre uønskede hendelser. Vi skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og **krisehåndtering**

Innhold

Innledningsseksjonen	Visjon og virksomhetsidé	
	Kort om DSB	2
	Innblikk i 2005	4
	Organisasjonsstruktur	6
Direktøren har ordet	Et trygt og robust samfunn – der alle tar ansvar	7
Virksomheten	Oversikt	10
	Forebygge	18
	Beredskap	24
	Håndtere	28
Organisasjon og ledelse	Kompetanseorganisasjonen DSB	34
	DSB ledelse	38
Årsregnskapet	Årsregnskapet	40
	Noter	40
	Internkontroll og revisjon	41

Kort om DSB

Våre fagområder

- Brannforebygging
- Brann- og redningsberedskap
- Farlige stoffer og transport av farlig gods
- Elsikkerhet
- Produktsikkerhet og trygge forbrukertjenester
- Sivilforsvar
- Tilsyn og koordinering i henhold til Storulykkeforskriften
- Samordningsfunksjonen (det generelle koordineringsansvaret og ansvaret for koordinering med tilsyn av aktiviteter, objekter og virksomhet med potensial for store ulykker)
- Etatsstyring av fylkesmennene på samfunnssikkerhetsområdet
- Arealplanlegging og samfunnssikkerhet
- Risiko- og sårbarhetsanalyser
- Kommunal og regional kriseberedskap
- Tilrettlegging for nasjonal kriseberedskap
- Internasjonal bistand
- Informasjonsberedskap

Våre virkemidler

- Regelverk
- Analyser og utredninger
- Planverk
- Tilsyn og veiledning
- Kompetanseheving
- Øvelser og opplæring
- Samarbeid og relasjoner
- Internasjonalt arbeid
- Informasjon og samfunnskontakt

Lovgrunnlaget

DSB forvalter følgende lover med forskrifter:

- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester
- Lov om Sivilforsvaret

Organisasjonen

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er underlagt Justis- og politidepartementet. Hovedkontoret ligger i Tønsberg. Direktoratet består av:

- Hovedkontoret i Tønsberg
- 20 sivilforsvarsdistrikter, inkludert tre beredskaps- og kompetansesentra, sivilforsvarsmagasiner og fem leirer
- 5 regionkontorer for eltilsyn
- Norges brannskole
- Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap

Våre verdier

DSB må oppfattes som troverdig, og ha en velfungerende organisasjon. Fem verdier er valgt som retningsgivende for ledere og ansatte, og skal kjennetegne vår organisasjon:

- Kompetent
- Resultat
- Tillit
- Lagånd
- Nysgjerrig

Innblikk i 2005

Flodbølgekatastrofen

Svært mange offentlige og frivillige aktører er engasjert i håndteringen av flodbølgekatastrofen. DSBs oppgave er å bidra og se til at de som har ansvar utfører sine oppgaver på en best mulig måte. DSB er operativt, blant annet med to leirer for hjelpepersonell i katastrofeområdet på Sumatra og ved mottakelse på flyplassene når folk kommer hjem til Norge. (02.01.05)

Brannsikring av verneverdig trehusbebyggelse

Arbeidet med å kartlegge verneverdig tett trehusbebyggelse for å oppnå bedre brannsikkerhet starter opp med en kartlegging som gjennomføres av landets brannvesen. (26.01.05)

Høytidelig åpning av nytt hovedkontor

Byggetiden på det nye hovedkontoret i Tønsberg var på bare ett år. Offisiell åpning ble foretatt av daværende justisminister Odd Einar Dørum. (15.02.05)

HazMat – opplæringsverktøy i farlig gods

Det er behov for å øve på situasjoner der farlig gods er involvert. Slike ulykker skjer relativt sjelden, men kan ha store konsekvenser når de skjer. Treningssprogrammet HazMat tilbys norske brann- og redningsvesener for å gjøre disse bedre rustet til å møte ulykker og redningsoperasjoner med farlig gods (03.02.05)

Hyttekos

En viktig del av påskens hyttekos er levende lys, fyr på peisen og matlaging på gassbluss. DSB ønsker at alle skal kose seg på hytta, men minner samtidig om farene ved levende lys og flammer. (21.03.05)

Beredskapsdagen

Beredskapsdagen 19. april ble arrangert over hele Norge. Nærmere 1000 niendeklassinger deltok på arrangementet som gjennomføres i samarbeid med Fylkesmannen og Sanitetskvinnene. (18.04.05)

Kurs i systematiske tilsyn

DSB holder i løpet av året 10 endagskurs med grunnopplæring i systematisk tilsyn for de lokale elitilsyn (DLE) og brannvesen. Kurset retter seg først og fremst mot tilsynspersonell som har planer om å delta på firedagers kurs i systematisk HMS-tilsyn. Annet tilsynspersonell i brannvesenet og DLE inviteres også. (20.04.05)

Reinås-utvalgets rapport avdekker mange utfordringer for myndighetene

Av DSBs merknader til Reinåsutvalgets rapport om myndighetens håndtering av tsunamien fremgår det at Utenriksdepartementet og utenriks-tjenesten må styrke sitt beredskapsarbeid ved å utarbeide planverk basert på risiko- og sårbarhetsanalyser og scenariotilnærming. (03.05.05)

DLE videreføres med sterkere styring

Det lokale eltilsyn (DLE) videreføres hovedsakelig som en del av nettselskapene. Den tidligere annonserte tilbakeføring av myndighet fra DLE til regionapparatet i DSB gjennomføres ikke. For å sikre at nettselskapene følger opp sine forpliktelser, legger Justisdepartementet opp til sterkere styring og kontroll av selskapene. (13.05.05)

Sikkerhetskonferansen for store industrivirksomheter

DSB og Petroleumstilsynet arrangerer en konferanse for store industrivirksomheter for å styrke og videreutvikle samarbeidet mellom myndigheter, virksomhetsledelse og tillitsvalgte. (24.05.05)

Styrket brannberedskap til sjøs

DSB foreslår for Justisdepartementet at det etableres en utvidet og landsomfattende beredskap for brannvesenets redningsinnsats til sjøs (RITS). Målet er å være raskere på plass med bistand i kritiske situasjoner. (07.06.05)

Tydligere ansvar ved store ulykker

DSB får et tydeligere ansvar i forbindelse med store ulykker, etter at det ble fastsatt en egen instruks for DSBs koordineringsrolle innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i forhold til aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker. (15.07.05)

Se opp for ufaglærte elmontører

DSB advarer mot å bruke ufaglærte til å utføre elektriske installasjoner – det er både ulovlig og risikabelt. Alle

virksomheter som driver med el-installasjoner i Norge skal ha dokumentert kompetanse og stå i et sentralt register hos DSB. (29.07.05)

Strengere krav til sikring av eksplosiver

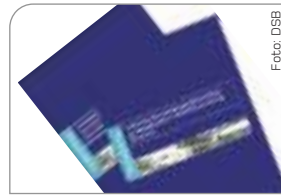

Foto: DSB

På bakgrunn av større tyverier fra eksplosivlagre de siste årene vil DSB skjerpe kravene for å redusere risikoen for innbrudd. Forslaget

som sendes på høring tar opp spørsmål om både krav til alarmer og innbruddssikring. (22.08.06)

Bevilgning til nytt nødnett

Foto: Nødnett

Stortinget bevilger 330 millioner kroner til nytt digitalt radiosamband for politi, brann og helsevesen. Utbygging på det

sentrale Østlandet kan starte. (14.10.05)

To leirer til Kasmir

Sivilforsvaret sender to leirer for hjelpemannskaper fra World Food Programme til de jordskjelvrammede områdene i Kashmir. (19.10.05)

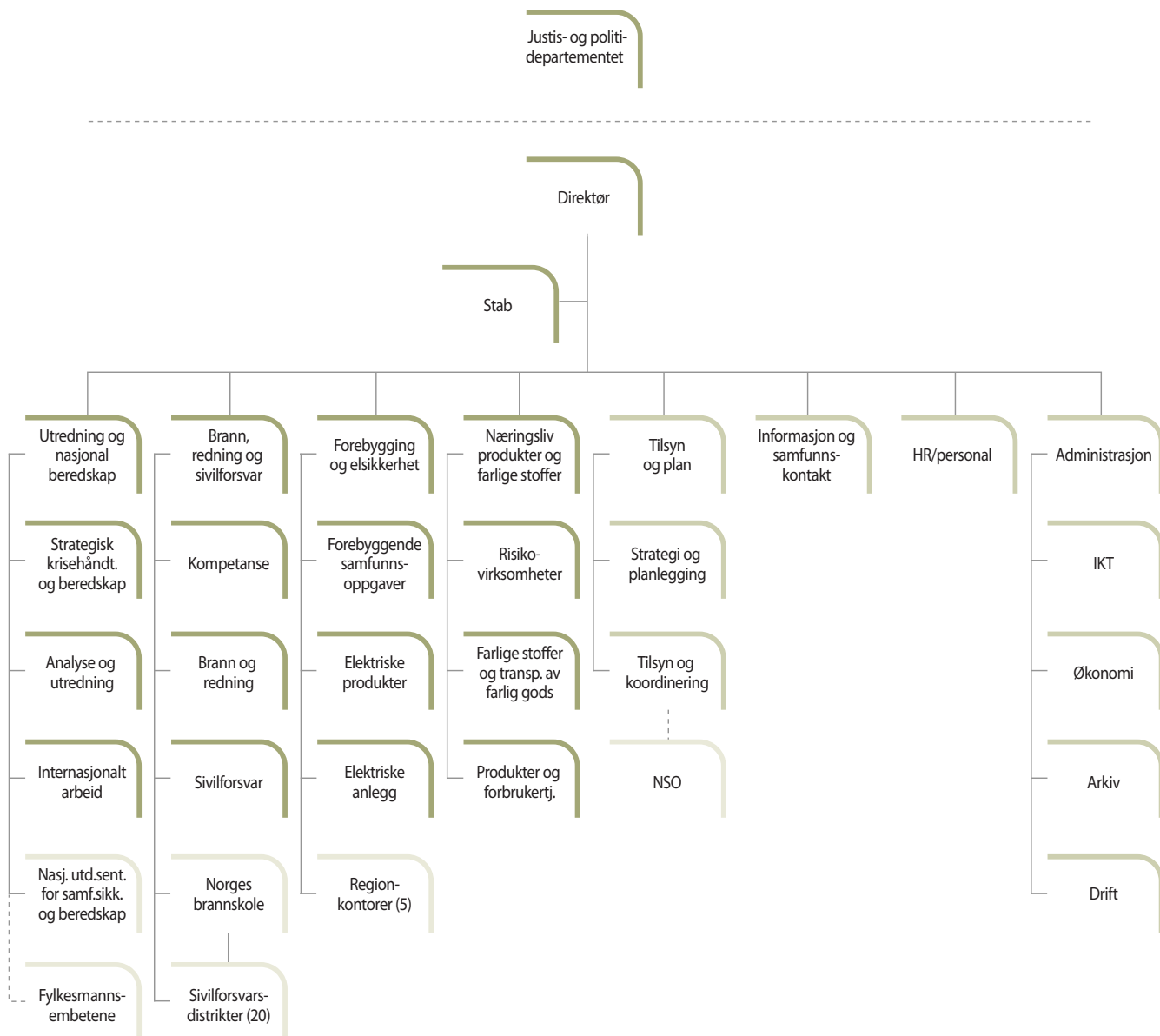
Kartlegging av skred og flomutsatte områder

DSB vil kartlegge fylkesmennenes og kommunenes oversikt over skred og flomutsatte områder på bakgrunn av høstens hendelser med skred og flom på Vestlandet. Direktoratet ønsker bedre oversikt over hvordan situasjonen faktisk er, og oppfordrer kommunene til å gjennomføre grundige risiko- og sårbarhetsanalyser i arealplanleggingen. (07.12.05)

Automatisk brannslukking

Sprinkling (automatisk brannslukningsanlegg) i boliger kan spare mange liv. Likevel har det ikke vært aktuell politikk å kreve boligsprinkling for nye boliger her i landet. Nå luftes ideen om et slikt krav av avdelingsdirektør Tor Suhrke i DSB. (30.11.05)

Organisasjonsstruktur

Et trygt og robust samfunn – der alle tar ansvar

Jon A. Lea
Direktør

DSBs visjon gir uttrykk for ansvarsprinsippet som grunnleggende i samfunnssikkerhetsarbeidet. Dette innebærer at den som har det daglige ansvaret, også har ansvaret når en ulykke eller krise inntreffer. Prinsippet regulerer ansvarsforhold i myndighetssammenheng, men har også relevans i andre sammenhenger.

Å trygge innbyggernes liv og helse er en grunnleggende oppgave for staten. Likevel kan ikke noe samfunn bygge et sikkerhetsnett som fritar den enkelte for ansvar for egne handlinger. Og grensen mellom hva som er myndighetenes og den enkeltes ansvar kan være flytende. Vi ønsker for eksempel at eldre skal bo hjemme lengst mulig, men i 2005 har vi sett en beklagelig økning i antall eldre som har omkommet i brann. Fra myndighetenes side må vi ta inn over oss den økte risikoen, og iverksette forebyggende tiltak. Ett tiltak er at omsorgspersonell i kommunene får opplæring i forebyggende brannvern og har dette som en daglig oppgave i kontakt med de eldre.

På den annen side må enkeltmennesker være forberedt på å ta konsekvensene av egne handlinger dersom man opptrer på tvers av anbefalinger og normer. Dette gjelder for eksempel ved uvettig bruk av fyrverkeri, røyking på senga eller ulike former for ekstremsport. Norske myndigheter har primært ansvar for å håndtere hendelser i Norge, og norske turister i fjerntliggende land kan ikke forvente samme bistand som om de befant seg hjemme.

Andre lands myndigheter har ansvar i eget land. Næringslivet har et selvstendig ansvar for at virksomheten ikke innebærer risiko for omgivelser og samfunnet for øvrig.

– Vi må være dristige i utviklingen av scenarier og øvelser, og vi må forholde oss til nye utfordringer gjennom å våge å tenke det utenkelige

At myndighetene fører tilsyn med at regelverk og bestemmelser følges, innebærer ikke at man overtar dette ansvaret.

Kongelig resolusjon av 24.06.05 ga direktoratet ansvaret for å koordinere tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker. Resolusjonen gir direktoratet økt legitimitet i rollen som tverrsektoriell pådriver i samfunnssikkerhetsarbeidet, og følger dermed opp én av forventningene til etableringen av DSB. Dette ansvarsområdet omfatter både tradisjonelle store ulykker og andre store krise- og katastrofehendelser, tilsiktede og utilsiktede.

For å kunne håndtere tverrsektorielle utfordringer har DSB tatt initiativ til å etablere koordineringsmekanismer med andre fagmyndigheter. Initiativet omfatter beskyttelse av teknisk infrastruktur, av elektriske anlegg og energiforsyning, olje- og gassikkerhet og -forsyning, vannforsyning, transport- og distribusjonssystemer og informasjon- og kommunikasjonsteknologi. På hvert område vil DSB etablere samarbeidsarenaer og bygge opp oversikter som gir grunnlag for å sammenligne sikkerhetsstatus, og for å gripe fatt i tversgående utfordringer.

Ved å koordinere vil DSB bidra til å forebygge hendelser som skader mennesker, miljø og eiendom, og bidra med å utvikle kunnskapsgrunnet for en mer robust infrastruktur i samfunnet. Det dreier seg i ytterste konsekvens om vår nasjonale sikkerhet. Samtidig er dette en vanskelig balansegang fordi alt har sin pris. Bedriftene krever lønnsomhet, kommunene skal ha penger til eldreomsorg, og samfunnet skal ta hensyn til personvern. Det er gap mellom den enkelte virksomhets egeninteresse og samfunnets kollektive behov. DSB ønsker å bidra til en debatt om samfunnssikkerheten i lys av disse dilemmaene, og vil argumentere for at avgjørelsene må bygge på god innsikt i farer og sårbarhet.

Endringer i rammebetingelser og trusselbilde gir oss nye og ukjente utfordringer. Mer ekstreme værforhold, økt terrortrussel, endrede organisasjons- og eierskapsformer, fare for pandemier og økt avhengighet av avansert teknologi er utviklingstrekk som påvirker samfunnssikkerhetsarbeidet.

Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport 2005 konkluderer med at Norge har en god grunnberedskap. Vi er gode på å forebygge og håndtere hendelser vi kjenner fra før. Vi har godt utrustede og øvede mannskaper i nødetatene, som støttes av forsterkningsressurser i Sivilforsvaret, Heimevernet og de frivillige

organisasjonene. Dette gjør oss godt rustet til å møte de fleste ulykkes- og krisehendelser. Også videre fremover er de beste investeringene å opprettholde god grunnberedskap og satse på forebyggende tiltak.

Det er imidlertid mer usikkert hvordan vi takler ekstremhendelser. En kartlegging av beredskapen i Oslo, gjort i forbindelse med terrorbombingen i Madrid, viser at det er både ressursmessige og organisatoriske mangler i håndteringsevnen. I Øvelse Oslo 06, høsten 2006, vil nettopp et slikt scenario bli brukt for å avdekke hvilke konkrete tiltak som bør prioriteres for å kunne møte slike hendelser.

Det trengs en omfattende satsing på analyser og utredninger for å skaffe oss et bilde av hvilke forebyggende tiltak som bør prioriteres. BAS-prosjektene ved Forsvarets forskningsinstitutt og vårt eget arbeid med den årlige Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport er eksempler på dette. Dessuten må forskningsmiljøene innenfor samfunnssikkerhet ved universiteter og høyskoler stimuleres.

Vi må være dristige i utviklingen av scenarioer og øvelser, og vi må forholde oss til nye utfordringer gjennom å våge å tenke det utenkelige. Vi må utvikle fleksible og robuste beredskapsordninger som er tilpasset et bredt spekter

av mulige hendelser. Det er også nødvendig å vurdere behovet for nye reguleringer av kritiske samfunnssektorer. Oppfølging av forslag i Infrastrukturutvalgets rapport, som legges frem våren 2006, vil være viktig for DSB.

Vi vet ikke hva, hvor og når den neste krisen vil ramme. Likevel vil økte kunnskaper, systematisk forebyggingsarbeid og testing av beredskap og planverk bidra til at vi står bedre rustet den dagen krisen inntreffer. Det er viktig at alle er seg sitt ansvar bevisst i dette arbeidet. Vi må holde oppmerksomheten selv om det går lang tid uten at noe skjer. At krisen kommer, og at den er uventet – det kan vi ta for gitt.

Foto: Olav Heggø

Jon A. Lea
Jon A. Lea

Oversikt

Med et våkent blikk skal DSB sette samfunns-sikkerhet og beredskap på dagsorden og bidra til et trygt og robust samfunn der alle tar ansvar. Med interesse, kunnskap og årvåkenhet skal vi være veiviser på våre områder. DSB skal tenke det utenkelige og ha et bredt og koordinert grep om samfunnssikkerheten, fra samfunnskritiske funksjoner til de nære ting. Basert på fakta og kunnskap skal vi sette ting i perspektiv og analysere dagens og fremtidens risiko- og sårbarhetsbilde.

God oversikt
gjør det lettere
å oppdage det
som er skjult

Oversikt

Å tenke det utenkelige... Er det mulig? Når man har tenkt på noe, er det jo ikke lenger utenkelig! Likevel: DSB forsøker å tenke det utenkelige, men basert på fakta og kunnskap. Vi setter problemstillinger i perspektiv og analyserer dagens og fremtidens risiko- og sårbarhetsbilde. Å se delene i helheten er en utfordring, men det er helt avgjørende for å kunne ha et koordinert grep om samfunnssikkerheten. Samtidig som DSB har oversikten, skal vi sette hver enkelt i stand til å ta sitt ansvar for å skape et robust samfunn.

Ved Kongelig resolusjon av 24.06.05 fikk DSB et tydeligere ansvar i forbindelse med store ulykker. Direktoratet skal bidra til å redusere risikoen for at de inntreffer gjennom å fylle tre koordineringsoppgaver:

- Forsterke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap
- Føre tilsyn med virksomheter som har potensial for store ulykker
- Koordinere og lede arbeidet med norske myndigheters oppfølging av Storulykkeforskriften

Koordineringsansvaret for tilsynet med aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker gjelder på tvers av alle samfunnssektorer. Ansvarer omfatter både risikomomenter som faller inn under DSBs ordinære forvaltningsområde og de som er omfattet av annen lovgivning. Det arbeides nå med å avklare hvordan denne rollen skal utøves.

Tilsyn

Tilsyn er et av de viktigste og mest synlige virkemidler DSB har for å kunne påse at sikkerheten er ivarettatt, og at regelverket følges opp på en tilfredsstillende måte. Direktoratets tilsynsvirksomhet skal bidra til en heving av samfunnets sikkerhetsnivå, og omfatter både private og offentlige virksomheter.

DSB gjennomførte tilsyn med flere departementer i 2005. Direktoratet møtte gjennomgående en svært positiv holdning til tilsynsprosessen, noe som indikerer at departementene ser nytten av å gjennomgå og forbedre sine beredskapsrutiner. Tilsynet ses på som et positivt bidrag til å avdekke forbedringspunkter, og direktoratets tilbakemeldinger oppfattes som viktige innspill til arbeidet med å videreutvikle departementenes eksisterende beredskapsordninger. Det er en sterk bevissthet i departementene om sektoransvar og ansvarsprinsippet, noe DSB er svært oppmerksom på gjennom tilsynsprosessen. Direktoratet har en ambisjon om at tilsynet skal gi en merverdi til departementenes beredskapsarbeid, og har så langt lyktes med dette. DSB vil i 2006 gjennomføre tilsyn med seks departementer.

Nasjonal sårbarhet og risiko

DSB utarbeider årlig Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport (NSBR). Rapporten er en del av innsatsen for å identifisere svakheter i beredskapsarbeidet, og å sørge for at nødvendige tiltak blir vurdert av de ansvarlige. Rapporten for 2005 tar for seg håndtering av store hendelser og aldring i kritisk infrastruktur.

Ansvarsprinsippet innebærer at den som har ansvar for en sektor eller funksjon i en normal-situasjon, også har ansvaret ved ekstraordinære hendelser. Ved store hendelser og kriser er

Tilsyn for økt sikkerhet

DSB har en rekke viktige tilsynsoppgaver, som omfatter

- Departementer, som tilsynsorgan for deres beredskapsarbeid
- Industri- og næringsvirksomheter, blant annet industri underlagt Storulykkeforskriften
- Kraftleverandører og nettselskaper
- Fylkesmannsembetenes virksomhet i forhold til samfunnssikkerhet, blant annet deres beredskapsavdelinger
- Kommunale og interkommunale alarmsentraler og brannvesen
- Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE)
- Helseinstitusjoner med elektromedisinsk utstyr
- Transport av farlig gods på vei og jernbane
- Elektriske installasjoner på skip, flytende installasjoner og havbruksanlegg
- Områder som kan bidra til å redusere antall branner med elektrisk årsak

Produktsikkerheten reguleres gjennom norsk og europeisk regelverk.

imidlertid samarbeid helt avgjørende, og involvering av mange aktører stiller store krav til koordinering og samhandling, både i planlegging og gjennomføring. NSBR 2005 dokumenterer et forbedringspotensial og behov for å videreutvikle samspeilet mellom nødetatene og sivile myndigheter – i særdeleshet mellom kommuner og mellom departementer.

Når det gjelder temaet aldring i kritisk infrastruktur ses det på aldring i systembærende komponenter i kraftforsyning og vann- og avløpssektoren. Se omtale senere.

Nasjonalt register for rednings- og beredskapsressurser (NARRE)

Det er avdekket behov for en nasjonal oversikt over rednings- og beredskapsressurser. Som samordningsdepartement har Justis- og politidepartementet bedt DSB lede arbeidet med å etablere Nasjonalt register for rednings- og beredskapsressurser (NARRE). Registeret skal være et verktøy for alle beredskapsetater lokalt, regionalt og nasjonalt, og for den sentrale krisestøtteenheten. Andre aktuelle brukere er hovedredningssentralene, frivillige aktører, kommuner, Sivilforsvaret, Kystverket, fylkesmenn, Forsvaret med flere.

Internasjonalt arbeid

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Norge styres etter nasjonale mål og risikovurderinger. Nasjonale hensyn påvirkes samtidig av utenlandske forhold, av internasjonale regimer for risikohåndtering og felles interesse av å etablere samarbeid på tvers av landegrensene. Deltakelse internasjonalt er viktig for å ivareta norske interesser og forpliktelser, for å sikre DSBs kunnskaps- og kompetanseutvikling, og for å sikre at norsk støtte i internasjonal sammenheng er effektiv.

Markedsovervåking og -kontroll

Produktsikkerheten for de stadig flere produktene på det norske markedet reguleres gjennom norsk regelverk, som igjen reflekterer europeiske direktiver. EØS-avtalen innebærer at Norge må tilpasse seg europeiske krav til fri flyt av varer, samtidig som operatørene i markedet skal ha like økonomiske betingelser. EUs regler innebærer at ansvaret for produktsikkerheten ligger hos produsent, importør og distributør, og at det for de fleste produktgrupper ikke lenger er krav om forhåndsgodkjenning. Markedsovervåking og markedskontroll blir dermed blant de viktigste virkemidlene myndighetene har for å bidra til at bare sikre produkter omsettes.

DSB driver aktiv markedsovervåking gjennom EUs informasjonssystem om farlige produkter, Rapid Alert System for Non-food Projects (RAPEX), der myndighetene i Europa sender hverandre informasjon om farlige produkter. DSB følger opp uhell og ulykker på bakgrunn av tips fra publikum, marked og medier, og finner også opplysninger om farlige produkter publisert på nett. Markedskontroll av gassapparat, brennbarhet av leketøy, barnevogner og smokker er gjennomført i 2005, og har ført til flere salgsforbud og tilbaketrekking av produkter.

I nært samarbeid med Det lokale eltilsyn (DLE) driver DSB også markedskontroll av elektriske produkter. Merking og dokumentasjon kontrolleres, og DLE foretar enkle visuelle tester. Når det gjelder elektriske produkter, ble søkelyset i 2005 satt på elektriske oljefylte ovner og belysningsutstyr. Det ble avdekket dårlig dokumentert internkontroll hos ansvarlige leverandører, svak evne til å systematisere erfaringer, reklamasjonssystemer som ikke er egnet til å fange opp farlige produkter og mangelfulle tilbakekallingsrutiner.

Det positive er likevel at bedriftene er åpne for tilsyn, flere er mer bevisst regelverket og uttrykker vilje til å avdekke og unngå usikre produkter. Direktoratets markedsovervåking og -kontroll i 2005 førte til tjue omsetningsforbud og én tvangsmulkt. En del produkter ble også trukket fra markedet. I løpet av året har DSB hatt dagsseminar for importører, og lagt ut omfattende informasjon på www.dsb.no

Fremover ønsker DSB å undersøke nærmere i hvilken grad branntilløp i elektriske produkter starter reelle boligbranner. Dette er en utvidelse av begrepet markedskontroll, men en naturlig utvikling av det brannforebyggende arbeidet.

Helseinstitusjoner med elektromedisinsk utstyr

Foto: DSB

Arve Sandve
Leder for Internasjonal enhet, INA

Tettere internasjonalt samarbeid

– Flere områder peker seg ut blant de viktigste satsingsområdene for DSBs internasjonale virksomhet i 2005. Vi har jobbet mye med å få på plass gode strategier for videre arbeid i NATO, EU og FN. Men det er viktig for oss at ikke det internasjonale beredskapsarbeidet oppleves som løsrevet fra våre nasjonale mål, sier Arve Sandve, leder for Internasjonal enhet, INA.

Snarere er det slik at god internasjonal samhandling styrker den nasjonale samfunnssikkerheten, mener Sandve. Og legger til at INA, sammen med de andre fagavdelingene i DSB, har fått på plass et internt forum for internasjonale saker.

– Med deltagelse i over 90 internasjonale fora, arbeidsgrupper og organisasjoner er det viktig at vi er samordnet og koordinert her på huset også, sier han.

Sandve tror 2005 kommer til å bli stående som et viktig år med tanke på internasjonalt samarbeid. Etterdønningene av tsunamien, stormen Gudrun, terrorbombene i London, flommene i Sentral-Europa, orkanen Kathrina og jordskjelvet i Pakistan viser med all tydelighet hvor viktig det er at DSB planlegger for det utenkelige, og jobber for et stadig nærmere samarbeid mellom internasjonale aktører.

– Hvem hadde vel trodd at USA skulle få behov for internasjonal assistanse, eller at NATO ville bli forespurt av FN om å bidra aktivt i en nødhjelpsfasen i Pakistan? For Norges del er det viktig at vi i 2006 fortsetter arbeidet for en god og rasjonell ansvarsdeling mellom for eksempel NATO, EU og FN, sier Sandve.

Han ser flere store utfordringer i 2006, men mener at særlig arbeidet med EUs nye instrument for sivil krisehåndtering er viktig. Her vil flere etater bli berørt. Sandve understreker at også arbeidet med å etablere en nasjonal plattform som et ledd i forpliktelser knyttet til det katastrofeforbyggende arbeidet i FN blir sentralt, og ikke minst den løpende debatten rundt et sivilmilitært samarbeid i NATO.

– 2006 begynner på mange måter slik 2005 sluttet; med høy aktivitet og klare ambisjoner om å strømlinjeforme det internasjonale arbeidet ytterligere, sier Arve Sandve.

Nye bestemmelser om transport av farlig gods på vei og jernbane (ADR/RID) trådte i kraft 1. januar 2005. Et viktig prinsipp i de nye bestemmelsene er at alle som er involvert i håndteringen av farlig gods må tenke på sikring

Foto: Statcoll/Norge AS

Endringer i regelverket

Transport av farlig gods, stoffer og produkter

Underlaget for våre nasjonale regelverk for klassifisering, emballering, merking og transport av farlige stoffer og produkter utarbeides i internasjonale fora i regi av FN og EU.

DSB deltar aktivt i flere slike fora, blant annet i *United Committee of Experts on the Transport of Dangerous Goods and on the Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals* (UNCETDG/GHS). Videre deltar direktoratet i FNs forskjellige ekspertgrupper for transport av farlig gods på vei og bane.

DSBs engasjement har gjort det mulig å påvirke regelverket slik at det også ivaretar spesielle forhold for norsk industri. I disse sakene samarbeider DSB godt med næringslivet.

Deltakelsen i det internasjonale arbeidet i FN og EU er både en nødvendighet og et fortrinn i regelverksarbeidet, og gir i tillegg et kontaktnett av stor betydning for utforming av norske regler.

Forskrift om transport av farlig gods på vei og jernbane

Nye bestemmelser om transport av farlig gods på vei og jernbane (ADR/RID) trådte i kraft 1. januar 2005, med overgangstid frem til 1. juli. Et viktig prinsipp i de nye bestemmelsene er at alle som er involvert i håndteringen av farlig gods må tenke på sikring. Det betyr at enhver

virksomhet skal vurdere sin sårbarhet i forhold til tyveri eller misbruk av det farlige godset. Dette gjelder både under lasting, transport og lossing. DSB har utarbeidet en veiledning for å vise virksomhetene hvordan de nye bestemmelsene om sikring kan oppfylles.

Produktkontrollloven

Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester har som formål å forebygge helseskader og miljøforstyrrelser. Loven ble endret fra 1. mai 2005. Endringene medfører strengere krav til produsenter, importører og distributører, og går i hovedsak ut på

- Krav om at produsenter og importører av forbrukerprodukter og tilbydere av forbrukertjenester skal gi tilstrekkelig og relevant informasjon til forbrukerne, slik at disse settes i stand til å vurdere sikkerheten og eventuelt sikre seg mot fare
- Mer omfattende kriterier for produsent og tilbyder for å vurdere sikkerheten av et produkt eller forbrukertjeneste
- Krav om oppbevaring av dokumenter for sporing av forbrukerprodukter
- Utvidet meldeplikt om uakseptabel risiko knyttet til produkter eller tjenester for produsent, importør og distributør, og for tilbydere av forbrukertjenester
- Aktsomhetsplikt utvides til å omfatte også mottakere av forbrukertjenester

Endringene i loven vil sikre norske forbrukere samme beskyttelse som innbyggerne i resten av EØS-området har, og vil gi næringsaktørene like rammebetingelser med konkurrentene i EU og EØS-landene.

Forskrift om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff

I 2005 arbeidet DSB med regelverket rundt oppbevaring av eksplosiver for å sikre lagrene mot innbrudd og tyveri. De nye kravene trådte i kraft 1. januar i år og går i hovedsak ut på at

- Alle eksplosivlagre som har tillatelse til å oppbevare mer enn 250 kg eksplosiver skal ha alarm

- Mindre eksplosivlagre (som har tillatelse til å oppbevare inntil 250 kg eksplosiver) skal kontrolleres daglig
- Permanente eksplosivlagre skal ha gjerde som slutter godt mot bakken og som ikke kan løftes opp
- Innbruddssikkerheten skal være på minimum 20 minutter

EU arbeider med bestemmelser knyttet til merking og sporing av eksplosiver for å gjøre det mulig å følge eksplosivene fra produsent til sluttbruker. Disse bestemmelsene vil, når det blir vedtatt, også gjeldende i Norge. Dette vil lette politiets arbeid med å spore «historien» til eksplosiver på avveie. DSB arbeider med forslag for å redusere antallet som kan erverve eksplosiver

Forskrift om elektriske forsyningsanlegg

Direktoratet forventer sikker og pålitelig kraftforsyning etter at den nye forskriften om elektriske forsyningsanlegg trådte i kraft 1. januar i 2006.

Forskriftens formål er å sikre at elektriske forsyningsanlegg prosjekteres, utføres, driftes og vedlikeholdes slik at de ivaretar den funksjonen de er tiltenkt uten å fremby fare for liv, helse og materiell. Forskriften baserer seg på internasjonale standarder og normer. Det er også lagt vekt på at den skal bidra til å fremme den tekniske utviklingen. Forskriften gjelder for alle elektriske forsyningsanlegg, inklusiv kraftforsyning til jernbane og sporveier.

Storulykkeforskriften

Forskriftens formål er å forebygge storulykker der farlige kjemikalier inngår. Den skal også begrense de følger storulykker kan få for mennesker, miljø og materielle verdier. Beskyttelse skal sikres på en enhetlig og effektiv måte. Storulykkeforskriften implementerer EUs rådsdirektiv 96/82/EC (Seveso II-direktivet), med endringer, i Norge. Forskrift om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensen av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften) ble vedtatt i Statsråd 17. juni 2005, og trådte i kraft 1. juli s.å. Den erstatter tidligere forskrift av 8. oktober 1999.

For eksplosiver og en del petroleumsprodukter er det gjort endringer i definisjoner og terskelmengder. For ammoniumnitrat og lignende stoffer er forskriften gjort klarere og skjerpet. Forskriften omfatter også kjemikalier som brukes i gruvedrift og i deponi for avfall fra produksjonsprosesser. I tillegg er listen over kreftfremkallende stoffer utvidet og flere terskelgrenser er endret. Det samme gjelder for en rekke miljøskadelige stoffer.

Virksomhetene skal informere allmennheten om mulige farer og hvilke kjemikalier de har som kan føre til en storulykke, samt hvordan allmennheten blir varslet og skal forholde seg dersom en storulykke oppstår. Kravene til virksomhetenes informasjonsplikt er skjerpet ved presisering av at informasjonsplikten også gjelder institusjoner som betjener offentligheten, som skoler, sykehus og barnhager.

Deltakelsen i det internasjonale arbeidet i FN og EU er både en nødvendighet og et fortrinn i regelverksarbeidet, og gir i tillegg et kontaktnett av stor betydning for utforming av norske regler

Sikker og tilstrekkelig kraftforsyning er en forutsetning for et moderne samfunn

Justissektorens politiske mål

Hovedmål

- Økt samfunns-sikkerhet
- En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor
- Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt

Delmål

- Øke samfunnets evne til å forebygge kriser, ulykker og alvorlig svikt i samfunns-kritiske funksjoner.
- Øke samfunnets evne til å håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv og helse, miljø og materielle verdier
- Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser
- Bidra til internasjonal krisehåndtering innenfor Justisdepartementets ansvarsområde

Strategisk plan 2005–2008

Strategisk plan 2005–2008 beskriver DSBs samfunnsoppdrag. Den bygger på de politiske målene som er trukket opp, i tillegg til det vi opplever som de viktigste faglige utfordringene. Planen gir retning for arbeidet, samtidig som den danner et utgangspunkt for dialog og samarbeid med andre. De strategiske retningslinjene vi arbeider etter er:

1. DSB skal systematisk identifisere og synliggjøre risiko og sårbarhet i samfunnet, særlig innen samfunnskritiske områder
2. DSB skal gjennom forebyggende arbeid redusere risikoen for tap av liv, skade på helse, miljø, viktige samfunnsfunksjoner og materielle verdier
3. DSB skal være en pådriver for å styrke samfunnets evne til å håndtere ulykker og kriser, samt lede og videreutvikle Sivilforsvaret som statlig forsterkningsressurs
4. DSB skal være en tydelig og ledende samarbeidspart innen samfunns-sikkerhet og beredskap
5. DSB skal bidra til at Norge er en synlig internasjonal aktør innen samfunns-sikkerhet og beredskap

Arbeidsoppgaver i 2006

DSB står overfor en rekke nye oppgaver og utfordringer i 2006:

- Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport 2006
- Øvelse Oslo
- Informasjonsberedskap integrert i planer, øvelser og tilsyn
- Organisere og iverksette rollen som koordinerende myndighet i som fører tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomhet med potensial for store ulykker
- Redningsinnsats til sjøs (RITS)
- NARRE – Nasjonalt ressursregister
- Bedre katastrofeberedskap i Sivilforsvaret
- Ny sivilforsvarslov og lovregulering av kommunenes arbeid med samfunns-sikkerhet og beredskap
- Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE)
- Styrke markedsovervåking og -kontroll
- Sikkerhetsforhold i industrivirksomheter som håndterer farlige stoffer
- Innenlands bruk av naturgass som energikilde
- Forslag til endringer i avgifts- og gebyrsystemet
- Samordne nasjonalt sikkerhets- og beredskapsarbeid i forhold til NATO, FN og EU
- Brann- og redningsressurser til internasjonal bistand
- Sikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer ved klimaendringer
- Etablere digitalt nødnett
- Tilsynsvirksomhet

Foto: DSB

Børre Jakobsen
Avdelingsdirektør, avdeling Tilsyn og plan

Viktige oppgaver i 2006

DSBs virksomhet er en del av justissektoren. Gjennom årlige tildelingsbrev gir Justisdepartementet sine føringer for hvilke mål og saksområder DSB skal arbeide med. Avdelingsdirektør Børre Jakobsen i avdeling Tilsyn og plan mener at DSB har en god prosess og et godt samarbeid med departementet når tildelingsbrevet skal utarbeides.

For 2006 legger departementet spesielt vekt på forebyggende helse-, miljø og sikkerhetsarbeid for å sikre en god grunnberedskap i samfunnet.

– Risikobildet er bredt og sammensatt, og må møtes med et tilsvarende register av virkemidler og tiltak. Samfunnssikkerhetsarbeidet skal forebygge mot farer som kan ramme individ og samfunn, men vi klarer ikke å sikre oss mot enhver risiko og utilsiktet hendelse. Derfor må vi også ha god konsekvenshåndtering når noe uønsket likevel skjer, sier Jakobsen.

Han understøtter at videreutvikling, forenkling av HMS-regelverk og et systematisk arbeid med å forbedre myndighetenes evne til å håndtere større hendelser og kriser, både enkeltvis og i samarbeid, er viktige arbeidsområder for DSB dette året.

– Vi skal også sørge for at Sivilforsvaret videreutvikles som statlig forsterkningsressurs sier han.

Jakobsen legger til at et regelverk som er brukervennlig og effektivt å håndheve er en hovedutfordring.

– Jeg mener at dette er viktige suksesskriterier for å vinne forståelse for hvorfor mye må reguleres, kontrolleres og føres tilsyn med. Samarbeid når regelverk endres og utvikles gjør det lettere å imøtekomme næringslivets og organisasjonenes behov, samtidig som vi oppnår forståelse for vårt arbeid med å opprettholde et sikkert samfunn, avslutter Børre Jakobsen.

Et regelverk som er brukervennlig og effektivt å håndheve er en hovedutfordring

Forebygge

Direktoratet skal være en pådriver og koordinator i forebyggende arbeid for å redusere risiko for tap av liv og skade på helse, miljø og materielle verdier. Vi skal arbeide for at alle tar ansvar, både det offentlige, næringslivet og hver enkelt – for å sikre et trygt og robust samfunn.

Enkel og effektiv måte å forebygge strømutfall på

Forebygge

Effektivt forebyggende arbeid reduserer risikoen for uønskede hendelser. Kunnskap om skader, ulykker og avdekke risiko, gi virksomhetene grunnlag for å iverksette forebyggende tiltak. Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid er hovedprinsippet i det forebyggende arbeidet. I 2005 hadde DSB blant annet et særlig søkelys på sårbarheten i norsk kraftforsyning fordi elektrisitet er uunnværlig i et moderne samfunn. Dessverre er elektrisitet også et farlig produkt som koster liv og store verdier.

DSB skal se til at samfunnssikkerheten knyttet til elforsyning blir ivaretatt – fra produksjon til sikkerhet ved forsyningslinjene frem til sluttbruker, for eksempel privathusholdninger, elektriske produkter, næringsliv, sykehus, båter og maritime installasjoner. I 2005 satte direktoratet særlig søkelys på sårbarheten i norsk kraftforsyning, på Det lokale eltilsyn (DLE) og på markedskontrollen av elektriske produkter.

Sårbarhet i kraftforsyningen

Orkanen Gudrun hadde konsekvenser for den svenske elektrisitetforsyningen av dimensjoner man vanskelig finner maken til i nordisk sammenheng. Over 250 000 abonnenter mistet strømmen, og mange fikk den ikke tilbake før etter uker eller måneder. Skadeomfanget medførte at det også ble satt søkelys på forsyningsikkerheten i Norge.

Direktoratet har, sammen med NVE og EBL, deltatt i et prosjekt i regi av SINTEF som tar sikte på å belyse ulike forhold rundt sårbarheten i kraftnettet. Prosjektet har avdekket et stort behov for mer kunnskap om emnet. Det ble fremskaffet og systematisert tilgjengelige data, og satt søkelys på spørsmål om investeringsnivå, aldring og avbrudd. Temaet aldring er for øvrig også tatt opp i DSBs Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport 2005 (NSBR-05).

Investeringsnivået i strømforsyningsnettet viser en sterkt synkende tendens, og DSB er bekymret. Observasjoner og erfaringer gir

grunn til å anta at aldringen i deler av nettet nå har nådd eller passert grensen for antatt levetid. Utviklingen i avbruddsstatistikken oppfattes som negativ. Antall varslede avbrudd har gått ned, mens ikke-varslede avbrudd øker. Mulige årsaker er mer bruk av arbeid under spenning fra reserveaggregater, mer effektiv gjennomføring av planlagte utkoplinger, og færre planlagte utkoplinger på grunn av nedgang i vedlikeholdsarbeidene.

Det er ikke funnet holdepunkter for å si at sårbarheten er økende. Dette skyldes hovedsakelig mangel på gode indikatorer, målemetoder og dokumentasjon. Funnene representerer imidlertid betydelig usikkerhet om hvilke konsekvenser de har for sårbarhet og forsyningsikkerhet, og oppsummeres slik:

- Redusert bemanning i nettselskapene (ca. 50 prosent færre årsverk 1994–2003)
- Høy gjennomsnittsalder (spesielt for ansatte med fagbrev)
- Utskillelse og innleie av entreprenørvirksomhet
- Nye oppgaver og behov for kompetanse
- Færre og større nettselskaper
- Redusert vedlikehold
- Mindre investeringer og økt utnyttelse av kapasiteten i kraftsystemet
- Høy gjennomsnittsalder på luftnettet (> 30 år)
- Endret driftsmønster

Eier har ansvar for at anlegget er i forskriftsmessig stand.

Hoved- områder for innsats

1. Forebyggende tiltak på brann- og eksplosjonsvernområdet – særlig når det gjelder boligbranner
2. Funksjonelt og tidsmessig regelverk tilpasset internasjonale forpliktelser
3. Sikring av objekter og innretninger med stort ulykkespotensial, eller som er særlig sårbare på grunn av betydning for nasjonal eller lokal infrastruktur
4. Systematisk HMS-arbeid i virksomheter
5. Omstilling og økt kompetanse i kommunale brannvesen
6. Økt lokalt og regionalt samarbeid i tilsynet
7. Systematisk og målrettet informasjonsarbeid overfor befolkningen
8. Styrke forebyggende og beredskapsmessig arbeid basert på risikobetraktninger og kunnskap
9. Tilpasse sentral forvaltning på brann- og eksplosjonsvernområdet i forhold til reelle behov

Lokale eltilsyn

Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE) er etablert som en del av nettselskapene for å ivareta disse selskaperens myndighetsoppgaver. De utgjør en viktig del av det offentlige tilsynsapparatet for elsikkerhet, og utfører oppgavene etter retningslinjer fra DSB.

Nettselskapene og DLE har gjennomgått store endringer de siste årene. Det legges nå opp til sterkere styring og kontroll for å sikre at nettselskapene utfører sine forpliktelser som forutsatt. DSB arbeider med å skape en enhetlig profil for DLE for å underbygge myndighetsrollen. Strammere bestillinger til nettselskapene skal sørge for at utvalgte oppgaver blir gjennomført på en måte som kan kontrolleres, og omfatter også forpliktelser når det gjelder hvordan selskapene organiserer virksomheten.

DLE er en svært viktig ressurs i arbeidet for å redusere faren for brann i bygninger. Det arbeides aktivt for at tilsynene får tilstrekkelige ressurser til å utføre oppgavene de er pålagt.

Man vet med sikkerhet at over 40 prosent av alle bygningsbranner har en elektrisk årsak, der feil bruk av elektrisk utstyr utgjør om lag halvparten. Distriktsvise brannetterforskningsgrupper blir nå opprettet, og etterforskningskompetansen skal styrkes. Dermed øker muligheten for finne ut mer om årsakene til disse brannene. På lengre sikt gjør dette både myndigheter og brukere bedre rustet til å redusere risikoen for brann.

Brannsikkerhet for utsatte grupper

Universell utforming av bygninger og offentlige rom skal være et bærende prinsipp i vårt samfunn. DSB retter en særskilt oppmerksomhet mot temaet, både i arbeidet med brannsikkerhet i omsorgsboliger og i arbeidet med ny bygningslovgivning.

Med universell utforming menes en utforming eller tilrettelegging som gjør at flest mulig har enkel adgang til bygninger, felles arealer og offentlige institusjoner. Som myndighet innen samfunnsikkerhet ønsker DSB å støtte opp

God tilrettelegging gjør at flere kan bo lengre hjemme uten hjelp.

og bidra til en implementering av dette prinsippet på en måte som gavner sikkerheten for den enkelte. En undersøkelse fra 2003 om brannsikkerhet i omsorgsboliger avdekket at nesten 80 prosent av den undersøkte bygningsmassen hadde lite tilfredsstillende brannsikkerhet. En oppfølging våren 2005 viste at det fremdeles er omsorgsboliger uten tilfredsstillende brannsikkerhet i nesten halvparten av kommunene, til tross for oppfordringer om å iverksette tiltak for å bedre situasjonen. Det fremgår imidlertid også at mange kommuner er på rett vei.

Seminaret «Sikrere bygg for alle» i 2005 samlet rundt 800 personer på ti steder i landet. Universell utforming var temaet, og brannvern i omsorgsboliger ble brukt som eksempel.

Kommunene har også fått tilsendt et landsomfattende undervisningsopplegg i brannvern for ansatte i hjemmetjenesten. Hensikten er å inspirere til å sette i verk enkle tiltak som styrker brannsikkerheten hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Systemer for mobile slukningsanlegg blir nå testet. Dette er et nybrottsarbeid som kan bidra til bedre sikkerhet for bevegelseshemmede og andre som ikke kan evakuere en brennende bygning på egen hånd. Resultatet vil foreligge i 2006.

Færre branner – forebygging lønner seg

Målet med Stortingsmelding nr 41 (2000–2001) om brann- og eksplosjonsvern er fortsatt skadereduksjon, eller – som et minimum – å opprettholde skadenivået fra slutten av 1990-tallet.

Meldingen er fulgt opp gjennom økt oppmerksomhet på brannvernarbeidet, og dette har hatt positiv effekt på brannskadeutviklingen i Norge. Det er mange faktorer som påvirker nivået for skader, og det er ikke mulig å kvantifisere eller skille ut hvordan enkelttiltak har bidradd til resultatene. Men vi kan med sikkerhet si at den samlede innsatsen innefor forebyggende brannvern har gitt resultater.

Det er ikke registrert ulykker med flere enn fire omkomne siden 2001, og dermed er ett av de nasjonale målene nådd. Dessverre er målet om nedgang i antall omkomne i bygningsbranner ikke nådd for perioden som helhet. Heller ikke for materielle tap er målene oppfylt.

DSB samarbeider med Riksantikvaren (RA) om å unngå at branner skal føre til tap av uerstattelige nasjonale kulturverdier. Målet om at slike branner ikke skal forekomme er delvis nådd, siden det har vært brann i ett fredet objekt i perioden 2001–2005.

Direktoratet har utarbeidet utkast til et innspill til ny stortingsmelding som behandler forebyggende arbeid på brannområdet. Forslaget ble oversendt Justis- og politidepartementet i desember 2005.

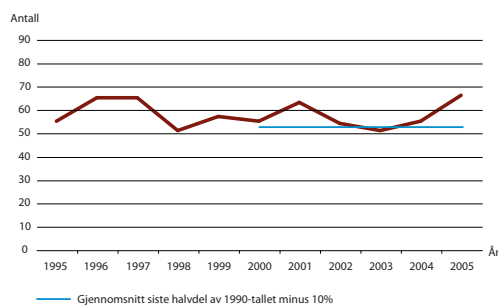
Regional beredskap

Fylkesmannen skal sørge for at kommunene kan håndtere situasjoner som kan oppstå innenfor det som regnes som normalrisiko og normalbelastning. Ved alvorligere kriser og katastrofer i fredstid er ofte flere instanser involvert i krisehåndteringen. I slike situasjoner har Fylkesmannen ansvaret for å samordne innsatsen i sitt fylke. Utfordringene er forskjellige i vårt langstrakte land. I 2005 stilte DSB krav til fylkesmanns-embetene om i større grad å prioritere sin innsats mellom kommunene, basert på størrelse, utsatthet og behov. Direktoratet gjennomførte etatsstyringsmøter med fire embeter. For innværende år skal DSB utarbeide kriterier som sikrer tilstrekkelig oppfølging av alle kommuner, og styrker den faglige utviklingen ved fylkesmanns-embetene. Ny beredskapsinstruks for fylkesmanns-embetene skal også utarbeides.

Nasjonale mål 2001–2005

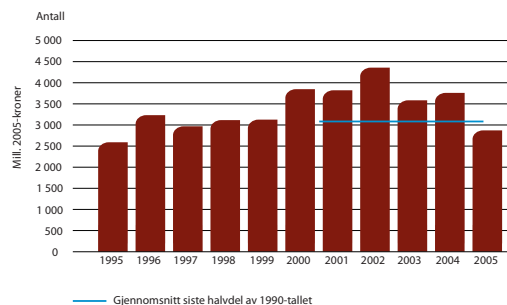
1. Det skal ikke forekomme enkeltstående branner og eksplosjoner med mange omkomne, eller tilsvarende ulykker forbundet med transport av farlig gods
2. Det gjennomsnittlige antall omkomne ved brann i bygning skal reduseres betydelig i forhold til gjennomsnittet for siste halvdel av 1990-tallet
3. Materielle tap ved branner, eksplosjoner og andre ulykker skal ikke øke utover gjennomsnittet for siste halvdel av 1990-tallet
4. Branner med tap av uerstattelige nasjonale kulturverdier skal ikke forekomme

Omkomne i bygningsbranner

Gjennomsnitt 1995–1999: 58,6
 Gjennomsnitt 1995–1999: minus 10 %: 52,7 (=53)
 Gjennomsnitt 2001–2005: 57,8 dvs en reduksjon på 1,4 % sett i forhold til gjennomsnitt for 1995–1999.

Utvikling i erstatningsutbetaling

Geografiske informasjonssystemer gjør det mulig å se ulike risikofaktorer i et område i sammenheng

Bedre samfunnssikkerhet med digitale kart

I 2005 har vi sett flere eksempler på at det er bygd boliger på steder som ikke er trygge, og hvilke dramatiske konsekvenser det kan gi. Ekstrem nedbør har forårsaket flom og skred som har tatt liv, og skadet bebyggelse og infrastruktur. Dette har vært kraftige påminnelser for kommunene om deres ansvar for å ivareta sikkerhetsperspektivet i plan- og byggesaker. Det er krav om risiko- og sårbarhetsvurderinger i nye byggeområder.

DSB fortsatte arbeidet med samfunnssikkerhet i arealplanleggingen gjennom tilrettelegging og bruk av geografiske informasjonssystemer (GIS). Direktoratet har deltatt aktivt i prosjektet «Samfunnssikkerhet i GIS – Vestlandet».

Resultatet er en veileder for kommunene: *GIS i samfunnssikkerhet og arealplanlegging*, som kan lastes ned fra www.dsb.no.

Kommuneundersøkelsen 2005

- 67 prosent av kommunene har gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse i løpet av de siste fire årene
- 99 prosent av kommunene har en plan for kriseledelse
- 92 prosent av kommunene har en informasjonsplan som kan benyttes ved krisesituasjoner
- 95 prosent av kommunene har gjennomført øvelser i krisehåndtering i løpet av de siste fire årene

Geografiske informasjonssystemer gjør det mulig å se ulike risikofaktorer i et område i sammenheng, og sårbare objekter kan synliggjøres i samme kartbilde. Opplysningene anbefales brukt i arealplanprosesser, og kommunene bør også ha rutiner for å sjekke risikodataene i hver enkelt byggesak.

Lovregulering for å styrke beredskapen?

Kommuneundersøkelsen er en årlig undersøkelse av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i alle landets kommuner. Formålet er å få oversikt over beredskapsarbeidet på sentrale områder som risiko- og sårbarhetsanalyser, plan for kriseledelse, sektorvise beredskapsplaner, informasjonsberedskap og øvelser. I tillegg undersøkes andre aktuelle samfunnssikkerhets- og beredskapstemaer etter behov. Kommuneundersøkelsen 2005 viser en positiv utvikling innenfor beredskaps- og samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunene. Blant annet er det en tydelig økning i tallet på øvelser fra 2004.

Likevel viser undersøkelsen at det fremdeles er kommuner som ikke har planer for sin egen kriseledelse. Direktoratet mener at andelen av øvelser initiert av kommunene selv burde vært høyere. Det er også ønskelig at alle landets kommuner skal ha oppdaterte kriseplaner, og direktoratet ser derfor på muligheten for å få lovfestet et slikt krav. Målet er at alle innbyggere – uansett hvilken kommune de bor i – skal kunne føle seg trygge.

Hele 64 prosent av kommunene mangler risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) knyttet til arealbruk. Her er et betydelig forbedringspotensial – kommunene skal kartlegge risiko før nye arealer bebygges. DSB mener at lovregulering her er rette veien å gå. Direktoratet skal i 2006 utarbeide kriterier som sikrer tilstrekkelig oppfølging av alle kommuner, og dessuten definere nivået for kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid.

Hele undersøkelsen finnes på www.dsb.no

Nye utfordringer for industri-sikkerheten

Norge er langt fremme når det gjelder industri-sikkerhet, men omstilling og endringer i trusselbildet skaper nye utfordringer for industrien. I løpet av de siste 10-15 årene er antall ulykker kraftig redusert. Likevel avdekker DSBs tilsyn sviktende rutiner og avvik i industribedriftene. Derfor må både myndighetene og industrien fortsatt arbeide målrettet og systematisk for å bedre industrisikkerheten i Norge, samtidig som det er viktig at en positiv utvikling ikke blir en sovepute.

Mangler og avvik i industrien

Dette til tross avdekker DSBs tilsyn vesentlige forbedringspotensialer. Mangler og svakheter ved bedriftenes risikokartlegging og tilhørende oppfølging er et problem mange steder. Videre avdekkes avvik ved det systematiske vedlikeholdet og svikt i informasjonen til publikum. I enkelte tilfeller registreres mangelfull opplæring i sikker drift av anleggene.

Utkopling av sikkerhetssystemer, ventilsvikt, feiloperasjon og pumpehavari er blant de vanligste tekniske årsakene til ulykker i prosess- og kjemisk industri.

Hva kan vi lære av ulykker?

DSBs inntrykk er at Norge har en kultur som oppfordrer til åpenhet i den forstand at man ønsker å lære av hverandre, også når det gjelder ulykker. Vi kan høste verdifull erfaring av ulykker både fra Norge og andre land. Derfor er erfaringsdiskusjoner fra hendelser, ulykker og nestenulykker et tilbakevendende tema for bedrifter og myndigheter. Bedriftenes evne til å bruke erfaringer fra avvik og uønskede hendelser er helt sentral i sikkerhetssammenheng.

Omstilling og sikkerhet

Organisasjoner i omstilling og endring har spesielle utfordringer i sikkerhetsarbeidet. DSB har erfart at omstillinger kan føre til at sikkerhetsarbeidet ikke får nok oppmerksomhet. En omstillingsprosess kan blant annet medføre pulverisering av ansvaret. DSB er derfor opp-tatt av at enhver organisasjon skal ha mest mulig klare ansvarsforhold i sikkerhetsarbeidet.

Samtidig er det tendenser til at økonomiske forhold og innsparinger blir mer og mer styrende. Dette går blant annet på bekostning av sikkerhetstenkningen. DSB vil ikke tillate at økonomiske forhold i bedriftene påvirker det forebyggende sikkerhetsarbeidet i negativ retning.

Endret trusselbilde og skjerpet regelverk

Tidligere ble sabotasje, terror eller andre former for vilde handlinger sett på som lite aktuelle her i landet. Etter 11. september 2001 er slike trusler høyst reelle. Det nye trusselbildet har ført til økt oppmerksomhet rundt sikringstiltak i industrien. Nasjonalt og internasjonalt, særlig gjennom EU, innskjerpes regelverket på dette området. Det foregår også en diskusjon om dette i EUs arbeid med Seveso II-direktivet. Spesielt aktuelt er sikkerhetsspørsmål for bedrifter som håndterer farlige stoffer og eksplosiver. Fra 1. juli 2005 ble det innført strengere regler for sikringstiltak i fbm transport av farlig gods. Industrien for øvrig er berørt av skjerpede krav til sikring av havner.

Behovet for sikringstiltak kan komme i konflikt med ønsket om åpenhet, frihet og krav til personvern. Sikring må også sees i kost/nyttensammenheng og kontinuerlig tilpasses endringer og behov. For å lykkes er det nødvendig med et utstrakt og konstruktivt samarbeid mellom industrien og myndighetene.

Foto: DSB

Tilsyn avdekker sviktende rutiner og avvik i industribedrifter.

Beredskap

For å øke krisehåndteringsevnen, nasjonalt og lokalt, arbeider DSB systematisk med å forbedre de offentlige myndigheters evne til å mestre større hendelser og kriser. I samarbeid med andre tenker vi på hva som kan skje, lager beredskapsplaner og gir opplæring. Alt dette for å sette hver enkelt i stand til å ta sitt ansvar best mulig.

Årlig gjennomfører DSB mange øvelser – fra skrivebordsøvelser og samhandlingsøvelser mellom kommune og næringsliv, til store kriseøvelser og departementsøvelser

Beredskap

Beredskap som ikke øves er verdiløs. Svært få takler en krise på sparket, og et godt og oppdatert planverk kan være avgjørende. Øvelser styrker beredskapen fordi de setter enkeltmennesker og virksomheter bedre i stand til å håndtere en krise.

DSB arbeider for å øke evnen til krisehåndtering, nasjonalt, regionalt og lokalt. Hver enkelt må settes i stand til å ta sitt ansvar best mulig. Offentlige myndigheters evne til å mestre uønskede hendelser og kriser skal forbedres.

Øvelser

Øvelser er et viktig virkemiddel for å styrke samfunnets og myndighetenes evne til å møte uforutsette hendelser. Erfaring viser at øvelser blir enda viktigere i fremtiden.

Årlig gjennomfører DSB mange øvelser – fra skrivebordsøvelser og samhandlingsøvelser mellom kommune og næringsliv, til store kriseøvelser og departementsøvelser.

Tema, form og innhold i øvelsene vurderes kontinuerlig i samarbeid med våre samarbeidspartnere. Vi må lære av erfaring, men også være bevisst på at risiko- og sårbarhetsbildet er i bevegelse. Samfunnet kan i årene som kommer måtte forholde seg til flere former for alvorlige hendelser – som ulykker, naturkatastrofer, omfattende brudd i viktige samfunnstjenester, terror, sabotasje og krig. DSB har en utfordring i å utvikle fremtidsrettede scenarier – for å skape mest mulig realistiske øvelsessituasjoner.

Barents Rescue 2005

Øvelsen Barents Rescue 2005 (BR05) fant sted i Finnmark i september, og er den største rednings- og beredskapsøvelsen under sivil ledelse som noensinne er gjennomført i Norge. En rekke land, organisasjoner og etater deltok, og DSB hadde ansvaret for å koordinere planlegging og for gjennomføringen.

Målet for øvelsen var forenkling og bedre kommunikasjon, koordinering og samarbeid mellom land og sivil-militære enheter i Barentsregionen, økt effektivitet i redningsarbeidet og styrket beredskap

BR05 besto av en varslingsøvelse og en feltøvelse. Varslingsøvelsen var en skrivebordsøvelse som bare involverte beslutningstakere på høyere nivå. Feltøvelsen handlet derimot om å håndtere en situasjon der et cruiseskip kolliderer med en oljetanker. Dette medførte mange skadde turister og et stort oljeutslipp med fare for miljøkatastrofe, samtidig som en rekke andre tilleggshendelser kompliserte situasjonen. Øvelsesområdet, Nordkapp og Porsanger, er dessuten sårbart både når det gjelder klima og miljø, og dette gjorde situasjonen ytterligere kritisk. Omfanget ble etter hvert så stort at det ikke var mulig å håndtere krisen med lokale ressurser, og det ble nødvendig å anmode om internasjonal bistand.

Det er unikt at det gjennomføres en øvelse av dette omfanget som kombinerer så mange aspekter, blant annet søk og redning, miljøkatastrofe, registrering og behandling av skadde, samt håndtering av pårørende og medier.

Planleggingen startet allerede i 2003. To viktige prinsipper har ligget til grunn i prosessen:

- 1) Alle deltakende nasjoner skulle ha mulighet tili å påvirke planene
- 2) En størst mulig del av planleggingen skulle foregå i Barentsregionen

– Vi klarer ikke å sikre oss mot enhver risiko og tilsiktet hendelse

Sivilforsvaret tar seg av skadde personer.

Derfor ble BR05 planlagt gjennom en serie med konferanser og arbeidsmøter avholdt i de nordlige delene av Russland, Finland, Sverige og Norge. Dette har allerede bidratt til å etablere et utvidet nettverk av planleggere og eksperter – så vel som utveksling av hver enkelt nasjons beredskaps- og redningsystemer. Dette ville ikke vært mulig ved en tradisjonell planleggingsprosess.

Det deltok over 4000 personer i øvelsen, fordelt på sju nasjoner. Et stort antall frivillige stilte som rollespillere til søk, redning, som pårørende og til mediespillet. Nasjonene stilte med blant annet brann- og redningspersonell, helsepersonell og utstyr som for eksempel fly, helikoptre og oljevernuttstyr. Militær side bidro med mye kompetanse, mannskaper, kystvaktskip og annet utstyr.

Øvelse Nord-Trøndelag

Øvelsen tok utgangspunkt i en tenkt terrortrussel mot det sivile samfunnet. Gjennom et komplekst og dagsaktuelt scenario ble det lagt til rette for deltakelse fra alle samfunnets rednings- og beredskapsressurser. Øvelsen fant sted i Verdal og Levanger kommuner i oktober. DSB hadde hovedansvaret for koordinering av planlegging og gjennomføringen i nært samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, politiet og andre aktører. Sommeren 2005 ble Londons transportnettverk rammet av et antall bomber med formål å spre redsel og frykt. Dette, samt terrorangrepet i Madrid 2004, er en del av bakgrunnen for scenarioet i en ny øvelse, Øvelse Oslo 06. Justis- og politidepartementet har gitt DSB i oppdrag å planlegge og lede denne omfattende beredskapsøvelsen i hovedstaden. Hensikten er å øve samfunnets evne til å håndtere et omfattende terroranslag. Planleggingen startet i 2005, og øvelsen gjennomføres i oktober 2006.

Øvelse Oslo 06 skal teste vår evne til å håndtere et omfattende terroranslag

Krisestøtteenheten

Stortingsmelding nr. 37 (2004-2005) slår fast at det skal opprettes en sentral krisestøtteenhet som skal understøtte departementene under kriser. Høsten 2005 startet arbeidet med å etablere denne enheten, og fra 1. januar 2006 er krisestøtteenheten i arbeid. Enheten skal ikke overta ansvar og oppgaver som hører til det ordinære sektoransvar, men skal øke de ressursene departementene kan trekke på i krisesituasjoner. I startfasen er krisestøtteenheten bemannet med personell fra DSB, Hovedredningssentralen, Politidirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet.

Sivilt beredskapssystem

Dagens trusselbilde har ført til utviklingen av et nytt krisehåndteringssystem i NATO (NATO Crisis Response System). Norges beredskapssystem består av to selvstendige og likeverdige deler – Beredskapssystem for Forsvaret (BFF) og Sivilt beredskapssystem (SBS). Disse systemene er revidert og tilpasset NATOs planverk. DSB har hatt prosjektledelsen i arbeidet med SBS, og har en viktig rolle som veileder og faglig pådriver. Direktoratet vil ha en koordinerende rolle på sivil side ved fremtidige revisjoner.

Nødnett

Justis- og politidepartementets storsatsing !Nytt digitalt nødnett! vil gi Norge en vesentlig mer robust redningstjeneste, økt krisehåndteringsevne i kommunene og betydelig bedre vilkår for samhandling mellom rednings- og beredskapsinstanser. Dagens separate radiosamband i politiet, brannvesenet og helsevesenet bygger på gammel analog teknologi som i liten grad tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav. DSB ivaretar de kommunale og interkommunale brannvesenenes og 110-sentralenes rolle og interesser i nødnettprosjektet. Direktoratet har derfor gjennom flere år hatt et tett samarbeid med disse instansene i arbeidet med å tilrettelegge for et moderne nødnett.

Første utbyggingstrinn starter i 2006 og omfatter 54 kommuner. I 2007 skal første byggetrinn evalueres, og utbygging i resten av landet er forutsatt å være ferdig i 2009.

Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesentra

Sivilforsvaret har tre beredskaps- og kompetansesentra som gjennomfører opplæring av sivilforsvarets egne mannskaper, i tillegg til å ha et bredt kurstilbud rettet mot beredskapsetatene, de frivillige hjelpeorganisasjonene, offentlig virksomhet og privat næringsliv. Disse målgruppene tilbys skreddersydde kurs og øvelser innen HMS-fagene, sertifisering til «varme arbeider», røykdykkeropplæring i spesialbygget øvingshus (varmt eller kaldt), bistand til ROS-analyser og opplæring i bruk av GPS, kart og kompass.

Antall persondager:

Type/år	2003	2004	2005
Sivilforsvarskurs	10 093	8 747	11 162
Eksterne kurs	9 207	5 815	6 608
Sum	19 300	14 562	17 770

Antall personer:

Type/år	2005
Sivilforsvarskurs	698
Eksterne kurs	4 083
Sum	4 781

Inkl. seks samvirkekurs med 130 personer

For å kunne ta ansvar...

Et viktig budskap i vår visjon er at jobben for et trygt og robust samfunn ikke kan utføres av DSB alene. Men for å kunne ta ansvar, må man settes i stand til det. Direktoratet tilbyr derfor utdanning, kurs og andre kompetansehevende tiltak over hele landet.

Norges brannskole

Norges brannskole er nasjonal utdanningsinstitusjon for kommunalt brann- og feierpersonell. I tillegg til faste kurs, tilbyr skolen kurs til eksterne kunder, blant annet rederier, AVINOR, Kystvakten og Forsvaret.

AVINOR-samarbeidet skal gå over åtte år, og innebærer at opplæringen av ansatte i brann og redningstjenesten på flyplassene i Norge skjer ved brannskolen i Tjeldsund. Norges Brannskole bygges kraftig ut og det etableres et fullverdig øvingsfelt for flybrannslukking med mye nytt utstyr. Det skal også lages et 30 meter langt øvingsobjekt for å kunne trene på tolv ulike brannscenarier. Opplæringen er allerede i full gang, selv om ikke alt på anleggssiden blir ferdig før mot sommeren 2006.

Kursstatistikk 2005

- 2 225 elever
- 14 590 elevdager
- 17 425 overnattingsdøgn
- 21 669 elevdager inkludert regionale kurs

Foto: Steinar Steinsvik

Rekrutteringen synes å være i orden!

Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap (NUSB)

Senteret har et bredt kurstilbud og formidler kompetanse på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Fremover skal forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid for kommuner og fylkesmenn styrkes. Spesielt skal det satses på ytterligere utvikling av kurs innen risiko- og sårbarhetsanalyser, samfunnssikkerhet i arealplanlegging og forvaltning samt generell beredskapsplanlegging og tilsynsmetodikk. Tilbudene innen krisekommunikasjon, informasjonsberedskap og samfunnssikkerhet fortsetter som før. NUSB planlegger og gjennomfører også ulike øvelser for kommuner og fylkesmenn.

I fjor hadde NUSB 696 kursdeltakere og 2 581 kursdøgn.

Håndtere

Ved samordning av samfunnets ressurser, skal DSB bidra til en effektiv og koordinert innsats når uforutsette hendelser inntreffer. Med et solid grep om roller og ansvar, skal direktoratet sikre at det iverksettes tiltak for å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner.

Rask reaksjon, tilstrekkelige ressurser og riktig kompetanse er nødvendig for god håndtering

Håndtere

Direktoratet skal være en pådriver for å styrke samfunnets evne til å håndtere ulykker og kriser, og vi skal lede og videreutvikle Sivilforsvaret som statlig forsterkningsressurs. Dette skal bidra til å redusere skader ved ulykker, katastrofer, terror- og krigshandlinger gjennom operativ innsats både innenlands og utenlands. God evne til ulykkes- og krisehåndtering krever en rednings- og beredskapsorganisasjon som er riktig organisert, dimensjonert og øvet.

Brannvesenets utrykninger til bygningsbranner

Brannvesenet hadde i underkant av 2 800 utrykninger til bygningsbranner i 2005, noe som er nærmere 900 færre enn for ti år siden.

Brannvesenets evne til å gjennomføre tilsyn med særskilte brannobjekter hvor brann kan medføre mer enn alminnelig fare for tap av menneskeliv øker stadig, og er nå oppe i 84 prosent. Det vil si at det årlig gjennomføres cirka 19 300 tilsyn av i alt cirka 22 900 objekter av denne typen.

De kommunale og interkommunale brannvesenene synes å ha økt sin krisehåndteringsevne gjennom bedre organisering, planlegging og øvingsaktivitet, men evnen til å håndtere store

og omfattende hendelser er fortsatt usikker mange steder. Stadig flere kommuner velger å samarbeid om å løse brannvernoppgaver regionalt. Tilsynet med de kommunale og interkommunale brannvesenene og 110-sentralene er gjennomført som planlagt og i henhold til føringer.

Ny sivilforsvarslov utfordrer kommunene

Ny lov om Sivilforsvaret, sivile beskyttelsestiltak og beredskapsplikt vil berøre kommunenes ansvar og oppgaver. Kommunene har i dag ikke noe pålegg om å planlegge hvordan de skal samordne og håndtere kriser.

– Vi hjelper hjelperne

Brannvesenets utrykninger til bygningsbranner

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bolig	1 971	1 802	1 632	1 767	1 650	1 747	1 663	1 679	1 537	1 581
Industri	238	283	229	218	189	187	174	172	124	112
Næring (unntatt industri)	845	881	878	890	901	810	698	831	670	677
Andre bygninger	586	468	435	470	426	458	442	418	381	429
Sum antall bygninger	3 640	3 434	3 174	3 345	3 166	3 202	2 977	3 100	2 712	2 799
Sum antall branner	3 617	3 402	3 137	3 308	3 062	3 076	2 902	3 008	2 656	2 745

Kilde: Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB)

Skogen knakk som fyrstikker og forårsaket brudd i store deler av infrastrukturen i Småland.

Direktoratet ønsker at kommunal beredskapsplikt blir lovhjemlet. Også fylkeskommuner og andre offentlige og private virksomheter med betydning for samfunnets kritiske infrastruktur og viktige samfunnsfunksjoner kan få særlige krav til beredskap, og plikt til å samarbeide med andre.

Problemstillingen er ikke ny, men har fått økt aktualitet etter større hendelser de siste årene der myndighetene ikke har løst sitt krisehåndteringsansvar i samsvar med de forventninger omgivelsene har hatt.

Gjeldende sivilforsvarslov er fra 1953, og det har skjedd store endringer i trusselbildet. Sivilforsvaret bistår det sivile samfunn i en helt annen grad enn det som var utgangspunkt for gjeldende lov.

Sivilforsvaret var tidligere hovedsakelig innrettet på å være landets redningstjeneste i krig, men den nye loven formaliserer Sivilforsvaret som statens forsterkningsressurs for nød- og redningsetatene ved uønskede hendelser både i fred, krise og krig. Den nye loven vil også omhandle sivile beskyttelsestiltak, beredskapsplikt og alminnelige plikter for offentlige og private virksomheter med betydning for samfunnets kritiske infrastruktur og viktige samfunnsfunksjoner.

Ikke tilstrekkelige ressurser ved store hendelser

Politi, brannvesen, helsetjeneste og andre instanser har primæransvaret for ulykkehåndtering – men ikke tilstrekkelige ressurser når samfunnet rammes av store hendelser som involverer mange og truer kritisk infrastruktur. DSB mener at det er et udekket behov for beredskap i slike situasjoner og at Sivilforsvaret bør settes i stand til å dekke dette behovet.

Direktoratet overleverte i november 2005 et forslag til Justisdepartementet om styrking av samfunnets evne til å håndtere store redningsaksjoner og andre hendelser som krever ekstraordinær innsats. I forslaget anbefaler DSB at det opprettes innsatsgrupper med tungt teknisk utstyr i alle sivilforsvarsdistriktene. Dermed får hele landet beredskap for rask innsats.

De tekniske spesialenhetene foreslås utstyrt med strømaggregater på over 100 kilowatt, pumper med kapasitet på 7000 liter per minutt, telt, og større anlegg for lys og varme enn hva som ellers normalt er tilgjengelig. Hensikten er å kunne redusere konsekvensene ved langvarig strømutfall, flomsituasjoner, vanninntrengning i tunneler, samt etablere gode arbeidsmuligheter for skadestedsledelsen og innsatspersonell fra ulike beredskapsinstanser.

Samtidig som det opprettes 20 nye tekniske spesialenheter, reduseres Sivilforsvarets totale størrelse. Beredskapsnivået opprettholdes med desentraliserte avdelinger som er tverrfaglige og mobile. Forslaget innebærer grunnlagsinvesteringer utover dagens budsjettammer, men drifts- og vedlikeholdskostnadene blir lavere.

Viktig aktør ved internasjonal krisehåndtering

Rask reaksjon er nødvendig ved internasjonal krisehåndtering, og her er DSB og Sivilforsvaret i flere sammenhenger en viktig aktør. Det er stadig oftere behov for denne type bistand, som er forankret i avtaler mellom FN-systemet og DSB.

I løpet av 2005 og på nyåret 2006 har Norwegian Support Team vært ute i oppdrag med til sammen fem leirer for innkvartering av internasjonale hjelpearbeidere i Indonesia og Pakistan. Norwegian UNDAC Support har vært i innsatser i Thailand, Sudan, Guatemala og Pakistan. I samarbeid med Utenriksdepartementet er det også sendt fly med nødhjelpsmateriell til Georgia. Norwegian Support Team kan i løpet av 24 til 48 timer sendes ut med nødvendig personell og utstyr for én eller to leirer, der hjelpearbeidere fra FN og andre hjelpeorganisasjoner kan innkvarteres under feltarbeid ved humanitære katastrofer. Leirene har kapasitet for innkvartering av 30 hjelpearbeidere på feltsenger, i telt med alle fasiliteter og nødvendig utstyr samt datakommunikasjon basert på satellitttelefon.

Norwegian UNDAC Support har spesialisert utstyr og personell til disposisjon for FNs team for katastrofevurdering og koordinering – The United Nations Disaster Assessment and Coordination (UNDAC). I løpet av få timer kan IKT-spesialister reise ut for å støtte FN-teamene. Denne ressursen kan også brukes i andre oppdrag med høye krav til personell og materiell innenfor IKT.

Både Norwegian Support Team og Norwegian UNDAC Support har vært i innsats en rekke ganger for flere FN-organisasjoner, og direktoratet er forberedt på at det også kan komme anmodninger om bistand fra NATO og EU.

Ny internasjonal tjeneste

To av Sivilforsvarets mobile spesialenheter for rensing av personer som er blitt utsatt for farlige stoffer, etableres nå som en ny tjeneste i internasjonal innsats.

DSB ønsker å tilby to komplette rensenheter for internasjonal tjeneste som kan brukes ved et spekter av dramatiske hendelser – fra terrorhandlinger til farlige industriutslipp, ulykker med farlig gods, kjemiske stridsmidler og «skitne bomber». Slike situasjoner krever spesialutstyr og godt trent personell.

Etter 11. september 2001 fremskyndet Sivilforsvaret arbeidet med å etablere en rensberedskap, og det ble raskt anskaffet materiell til 16 mobile rensenheter. Dersom de mobile rensenheterne brukes i internasjonal tjeneste, vil dette materiellet bli hentet fra de ordinære oppsetningene i Norge. Alt etter behov og tidssituasjon kan det være aktuelt å sende ut komplette eller deler av renseteam ved akutte hendelser. Videre kan det være aktuelt med utplassering på forhånd for å ha beredskap, for eksempel ved store idrettsarrangementer. Utsendelse en tid etter en hendelse for rensing av personer som er involvert i oppryddingsarbeid eller som er utsatt for langvarige industriutslipp, kan også komme på tale.

Foto: DSB

Etter 11. september 2001 anskaffet Sivilforsvaret 16 mobile rensenheter

Håndbok om farlig gods ble utarbeidet på bakgrunn av nødetatenes behov for enkle og greie tips om håndtering av akuttfasen i ulykker med farlig gods.

Håndbok om farlig gods

Håndboken ble utarbeidet på bakgrunn av nødetatenes behov for enkle og greie tips om håndtering av akuttfasen i ulykker med farlig gods. For første gang i Norge er både merking, tiltakskort og informasjon om nødetatenes roller under ulykker samlet mellom to permer. Nødetatene ser på håndboken som et kjærkomment hjelpemiddel ved uhell, både for utrykningspersonell og alarmsentraloperatører. Transportører av farlig gods er også interessert. Den nye røde og gule fareseddelen i klasse 5.2, organiske peroksider, gjeldende fra 1. januar 2007 – er allerede tatt med. Boken blir i første omgang distribuert til alle landets brannvesener, politidistrikter og AMK-sentraler.

Nye krav til brann- og redningspersonell

Forventningene til kommunale brann- og redningsvesner er store, og de får stadig flere og større oppgaver med økende kompleksitet mens de økonomiske og ressursmessige rammene utfordres. Personellets yrkesfaglige kapasitet og sikkerhet må følges opp, samtidig som materialet blir stadig mer avansert og kravene til samhandling øker. Dette stiller krav til kompetanse. Direktoratet vil derfor utrede en fremtidig

utdanning for brann- og redningspersonell. Intensjonen er at utdanningen skal komme inn under det ordinære offentlige skolesystemet.

Et fagbrev som brann- og redningsmann vil være relevant for stillinger både offshore og i landbasert industri. I dag stilles det krav om at en søker må være ansatt i et brann- og redningsvesen for å kunne bli opptatt ved Norges brannskole. Ved å legge store deler av utdanningen til det offentlige skoleverket, vil elevene kunne oppnå kompetanse som i større grad kan overføres også til andre utdanningsveier.

Når noe skjer...

Sivilforsvaret har i alt 119 fredsinnsettsgrupper rundt om i hele landet. Dette er selvstendige enheter med allsidig opplæring i brann, redning, sanitet, omsorg og samband. De kan rykke ut på kort varsel for å bistå i de tilfellene der nødetatenes ordinære ressurser ikke strekker til.

Sivilforsvarets fredsinnsettsgrupper (FIG-ene) deltok i 321 ulike innsatser i 2005. Særlig ressurskrevende var innsatsene uværnsnatten i Hordaland 13.–14. september.

Oversikt over Sivilforsvarets innsats

Hendelse/år	2003	2004	2005
Skogbranner	71	35	58
Andre branner	60	43	42
Flom/orkan	25	25	41
Oljevern	0	2	2
Ulykker	22	35	9
Leteaksjoner	116	150	146
Beredskap/materiellbistand	7	9	9
Diverse	26	8	14
Sum	327	307	321

Direktoratet vil utrede en fremtidig utdanning for brann- og redningspersonell. Intensjonen er at utdanningen skal komme inn under det ordinære offentlige skolesystemet.

Sivilforsvarsøvelser 2005

	Befal			Mannskaper			Sum mannskaper		
	Antall Befal	Totalt antall øvingsdager	Totalt antall øvingskvelder	Antall mannskaper	Totalt antall øvingsdager	Totalt antall øvingskvelder	Totalt antall pers.	Totalt antall øvingsdager	Totalt antall øvingskvelder
Sivilforsvarsøvelser									
2005									
Fredsinnsettsgrupper	679	1 336	1 001	1 780	2 937	2 256	2 459	4 273	3 257
Innsats-/støttegrupper	836	1 023	848	2 377	2 302	1 264	3 213	3 325	2 112
Mobile rensenheter	79	213	53	294	815	151	373	1 028	204
Radiacmålepatroljer	77	115	23	295	421	56	372	536	79
Luftvarsling	11	13	0	0	0	0	11	13	0
Sum	1 682	2 700	1 925	4 746	6 475	3 727	6 428	9 175	5 652

6428 personer i sivilforsvarets styrker ble øvet i 2005, i gjennomsnitt én dag og én kveld.

Kompetanseorganisasjonen DSB

I DSB utgjør de ansatte og deres kompetanse mesteparten av virksomhetens verdi. Å ivareta og videreutvikle medarbeiderne er derfor sentralt for at direktoratet skal kunne nå sine mål. I 2005 har arbeidet med å få på plass en HR-strategi vært høyt prioritert.

Tiltak for kompetanse-utvikling

- Tradisjonell opplæring
- Tverrfaglig utvikling (sentral opplæring, prosjektbørs, hospitering)
- Identifisering av basiskompetanse
- Videreutvikling av nyansattprogrammet
- Stipendordning og policy for studiepermisjoner
- Plan- og utviklingssamtale (PLUSS)
- Modulbasert lederskapsutviklingsprogram for alle ledernivåer
- Fora for erfaringsutveksling og konkret oppfølging

Den største utfordringen for DSB er å dekke kompetansebehov og utnytte ressursene i organisasjonen på en god og riktig måte. HR-strategien og lederskapet er viktige virkemidler for å oppnå dette, og lederskapsutviklingsprogrammet har derfor vært et prioritert område.

HR-strategien er basert både på DSBs overordnede strategiske mål og organisasjonsmål, med perspektiver på likestilling, mangfold og livsfaser som integrerte bestanddeler. Strategien er dynamisk, men vil alltid bygge på DSB grunnleggende verdier Kompetent, Resultat, Tillit, Lagånd og Nysgjerrig.

DSB gjennomførte i 2005 en verdiprosess som ledet til virksomhetens verdibegreper og den nærmere definisjon av dem. De forteller om hva som skal kjennetegne organisasjonens og medarbeidernes adferd og kultur. Arbeidet med å forankre verdiene og utdype meningsinnholdet fortsetter i 2006, og er en kontinuerlig prosess.

HR-strategien i DSB omfatter:

Kompetansepolitikken

Kompetansepolitikken er et rammeverk for vedlikehold og videreutvikling av fag og tverrfaglig kompetanse. Den gjelder for hele virksomheten, ledere såvel som ansatte. Kompetanseutviklingen må knyttes opp mot DSBs strategiske mål, slik at det er sammenheng mellom de ansattes kompetanse og de oppgavene som skal løses.

Kompetansetap og høy turnover på grunn av alderssammensetning og omstillingsprosesser må vies spesiell oppmerksomhet. I DSB er det

derfor fokus på seniorene og pendlerne, kompetanseoverføring, fleksible arbeidsformer og arbeidsmiljø. I tillegg har vi en særskilt utfordring med å opprettholde kompetansen på hele bredden av vårt forvaltningsområde.

Lønnspolitikk

Medarbeiderne må ha en lønn de finner tilfredsstillende. Samtidig må direktoratet bruke lønnsmidlene på de viktigste og mest kritiske områdene for å nå sine mål. Differensiert avlønning legges derfor til grunn. Karrierestillinger og vilkårene for dem er beskrevet. Lønnspolitikken må ses i sammenheng med kompetansepolitikken.

Rekruttering

En bevisst og strategisk tilnærming til hvilke kompetansebehov man søker å dekke, og hvordan man best mulig kan rekruttere denne kompetansen, er svært viktig. I 2006 vil dette være et område i videreutviklingen av vår HR-strategi.

HMS

I HR-strategien står helse, miljø og sikkerhet (HMS) i fokus, og da spesielt det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet. Et sikkert arbeidsmiljø som forebygger helseskader og stimulerer til utvikling og trivsel, er samtidig det arbeidsmiljøet som bidrar sterkest til virksomhetens evne til å nå sine mål.

Likestilling

På ledernivå er det rekruttert to avdelingsdirektører, én regionsjef og to avdelingsledere. Én avdelingsdirektør er kvinne, øvrige nyansatte ledere i 2005 er menn. Hensynet til likestilling og mangfold ivaretas ved utlysing og er et

Arbeidsmiljø – HMS

Utvikling i legemeldt sykefravær:

1. kvartal 2003:	6,3 prosent
2. kvartal 2005:	4,2 prosent

gjennomgående tema i personalpolitiske målsettinger. Flerkulturelle søkere og søkere med behov for spesiell tilrettelegging kalles inn til intervju når de fyller kvalifikasjonskravene. Vi hadde få søkere i disse kategoriene i 2005, men én person med flerkulturell bakgrunn er ansatt.

Kvinner på mellomledernivå er underrepresentert. Nettverk for kvinnelige ledere planlegges for å motivere flere potensielle interne kvinnelige lederkandidater.

Omstillingsprosessen

Omstillingen til det nye DSB ble formelt avsluttet 1. september 2005. Pendlerpakkene ved sivilforsvarsdistriktene ble avsluttet 31. desember 2005, mens pendlerpakker ved hovedkontoret er gyldige til 31. desember 2006. En undersøkelse viser at fleksibilitet i arbeidstid, mulighet for hjemmekontor og gode IKT-løsninger er viktig for at arbeidstakerne skal kunne fortsette når pendleravtalen går ut. Likevel må vi være forberedt på kompetansetap fremover.

Evaluering av organisasjonen

Etableringsfasen av det nye DSB er over, og dagens organisering og ressursbruk er under vurdering.

Målet er å kunne foreslå eventuelle endringer for å sikre best mulig bruk av ressurser og kompetanse. Arbeidet styres av direktøren, og avdeling HR-Personal har ansvaret for selve prosessen. Arbeidet er delt i to faser: Fase I omfatter hovedkontoret, el-regionene, hovedmagasinet og sivilforsvarsleirene, og fase II gjelder Sivilforsvaret.

Bemanning desember 2005

- Antall ansatte: 654, av disse 226 ved hovedkontoret
- Antall årsverk: 622
- Turnover: 6,4 prosent
- Turnover ved hovedkontoret: 9,5 prosent
- Lærlinger: 2
- Nyansatte 2005: 35, hvorav 9 kvinner og 26 menn
- Midlertidig ansatte: 17, hvorav 13 kvinner og 4 menn
- Deltidsansatte: 62, hvorav 51 kvinner og 11 menn
- Redusert stilling: 31, hvorav 23 kvinner og 8 menn
- Flere personer med behov for arbeidstrening/utprøving av restarbeidsevnen er tatt inn via Aetat i 3–6 måneder

Magasinet Samfunnssikkerhet fikk ny profil 2005

Informasjon og samfunnskontakt

Direktoratets myndighetsområde spenner over en rekke fagfelt og har flere titalls målgrupper. Dette gir krevende og spennende informasjons- og kommunikasjonsutfordringer. Kommunikasjon brukes som et strategisk virkemiddel for å realisere vår virksomhetsidé og for å nå våre mål.

Det siste året har vi særlig arbeidet med å synliggjøre DSB gjennom flere forskjellige kanaler for å sikre bred kjennskap til etatens rolle og funksjon. Systemet med medievakt og mediekontakter er videreutviklet, blant annet for å sikre at kravene i statens informasjonspolitikk etterleves. Samtidig kvalitetssikres de svar som gis på spørsmål og henvendelser – slik at de har tilstrekkelig faglig standard, er etterrettelige og avgitt av riktig person.

Kjennskapen til DSB har økt i løpet av 2005. Bruken av www.dsb.no viste en økning på tre prosent fra 2004 med gjennomsnittlig 47 500 brukere hver måned. Underlagsmaterialet viser at nettstedet har en stabil brukergruppe. Hver bruker var i gjennomsnitt inne på sidene i syv minutter.

Magasinet Samfunnssikkerhet kom ut med fire nummer og ny profil i 2005. Profilerings av DSBs rolle skjedde gjennom vektlegging av de fire nøkkelordene fra virksomhetsideen: Oversikt, Forebygge, Beredskap, Håndtere. Disse var valgt som hovedtema for hvert sitt nummer. Reportasjer fra Samfunnssikkerhet er fanget opp av mediene, og har på denne måten bidratt til å sette DSB og direktoratets saker på dagsordenen.

Aktiviteter i 2005

- 40-timers grunnkurs i arbeidsmiljø og HMS med 51 deltakere
- Alle tjenestesteder har fått lokale handlingsplaner for IA-arbeidet og har etablert kontakt med Trygdeetatens arbeidslivssenter
- Alle får tilbud om bedriftshelsetjeneste – ulike tjenester lagt ut på anbud mot slutten av året
- Innført én times trening i arbeidstiden per uke som prøveordning i 2006

Kruttkammerkoret er vårt eget kor – innlevelse og engasjement.

Vi vil fortsatt arbeide for et helsefremmende og godt arbeidsmiljø

Kvinneres gjennomsnittlige lønnstrinn i forhold til menn

	Kvinner	Menn	Lønnstrinn +/-
Avdelingsdirektør	4	5	+ 1
Avdelingsleder	5	13	- 2
Distriktsjef	2	18	+ 2
Regionsjef Eltilsyn	0	5	Ikke aktuelt
Skoledirektør	0	2	Ikke aktuelt
Førstekonsulent	11	3	Likt
Konsulent	39	4	- 1
Overingeniør	3	23	- 2
Senioringeniør	7	39	- 2
Sjefingeniør	1	15	- 3
Sivilforsvarsbetjent	18	16	+ 1
Sivilforsvarsadjutant	29	93	Likt
Sivilforsvarsinspektør	1	32	+ 1
Førstesekretær	21	0	Ikke aktuelt
Rådgiver	35	42	- 1

Gjennomsnittlig lønn viser noe forskjell, virksomheten sett under ett, men innenfor de ulike stillingskategoriene er det små forskjeller. Kvinner er overrepresentert i lavtlønnskategoriene.

DSBs ledelse

Jon A. Lea
Direktør

Tor Suhrke
Avd. direktør
Forebygging og el-sikkerhet

Anita R. Kronlund
Avd. direktør
Administrasjonsavdelingen

Finn M. Andersen
Avd. direktør
Brann, redning og sivilforsvar

Torill F. Tandberg
Avd. direktør
Næringsliv, produkter og farlige stoffer

Arthur Gjengstø
Avd. direktør
Stab

Øistein Knudsen jr.
Avd. direktør
Utredning og nasjonal beredskap

Merete Skonnord
Avd. direktør
HR-personal

Børre Jakobsen
Avd. direktør
Tilsyn og plan

Jonette Øyen
Informasjonsdirektør
Informasjon og samfunnskontakt

Årsregnskapet

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med prinsipper for statlig regnskapsføring, herunder blant annet kontantprinsippet. Det avlegges samlet regnskap for virksomheten. Rammen for 2005 omfatter tildelingen fra Justisdepartementet med tillegg av overføring av mindreforbruk fra

2004, merinntekter, refusjoner, tilføringer som følge av lønnsoppgjøret samt en mindre justering av opprinnelig bevilgning. Den disponible rammen var økt med 1,2 millioner kroner fra 2004. Ti millioner var øremerket til øvelsen Barents Rescue.

	Noter	Disponibelt 2005	Regnskap 2005	Regnskap 2004
Utgifter				
Driftsutgifter	1	508 866 791	508 533 929	506 715 695
Spesielle driftsutgifter	2	2 389 000	2 340 861	1 729 980
Flyttekostnader	3	20 027 000	20 027 000	19 500 000
Overføring til private	4	4 863 000	4 629 000	4 703 000
Sum	5	536 145 791	535 530 790	532 648 675
Inntekter				
Avgifter/gebyrer	6	93 672 000	99 754 454	93 536 980
Diverse inntekter	7	31 797 000	27 267 936	30 486 759
Sum		125 469 000	127 022 390	124 023 739

Noter

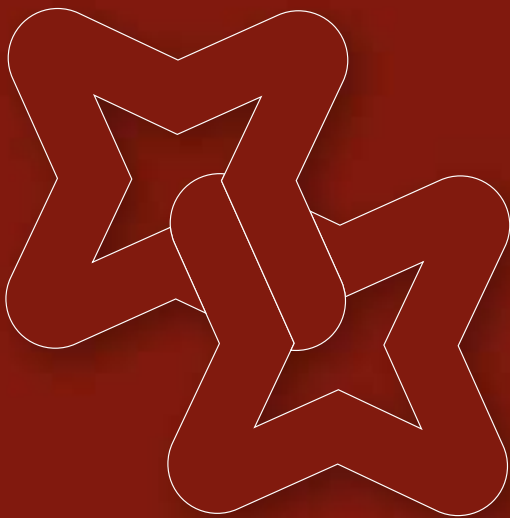
- Posten omfatter utbetaling av lønn og annen godtgjørelse. For øvrig omfatter posten i hovedsak lokaleie, drift og vedlikehold av bygningsmasse og maskiner, herunder også nyanskaffelser knyttet til omfattende bygningsmasse og utstyringsbehov i Sivilforsvaret. I tillegg kommer kostnader i forbindelse med redningsinnsats, øvelses- og kursvirksomhet.
- DSB administrerer skogbrannberedskapen i Norge, og posten omfatter kostnader knyttet til leie av brannhelikopter. I tillegg omfatter den tilskudd til initierte forskningsprosjekter utført av SINTEF.
- Posten omfatter kostnader knyttet til hovedkontorets flytting til nytt bygg i Tønsberg. Dette er kostnader i forbindelse med selve flytteprosessen, IKT-installasjoner, kontorinnredning og personalrelaterte kostnader. Det er inngått leieavtale for hovedkontoret frem til 2025.
- Det utbetales tilskudd til private og frivillige organisasjoner, øremerket for arbeid med brann- og el-sikkerhet samt redningsarbeid.
- Av det totale mindreforbruket har DSB søkt Justisdepartementet om overføring av 381 000 kroner til 2006.
- DSB krever inn sektoravgifter for å finansiere generelt sikkerhetsarbeid og tilsyn innenfor enkelte næringer. Videre er deler av tilsynsvirksomheten finansiert ved gebyrer knyttet til konkrete tilsynsobjekter. Årets avgifter og gebyrer er høyere enn budsjettet. Dette har blant annet sammenheng med at grunnlaget for avgiftsberegningene har økt mer enn forventet. Videre ble DSBs avgiftssatser indeksregulert i 2005. Det er ikke planlagt justering av satsene i 2006. Justisdepartementet har initiert en gjennomgang av dagens avgifts- og gebyrsystem i DSB, med tanke på en mer enhetlig løsning i overensstemmelse med sentrale føringer for avgifts- og gebyrpolitikk. Arbeidet ble startet opp høsten 2005 og vil fortsette i 2006.
- DSBs skoler tilbyr kurs og øvelsesvirksomhet i konkurranse med andre markedsaktører på rednings- og beredskapsområdet. DSB tilbyr også utleie av sivilforsvarsanlegg. Videre omfatter inntektene seminarer og konferansevirksomhet samt utleie av ressurspersonell. Mindreinntekten har sammenheng med bortfall av leieinntekter og lavere kapasitet for inntektsbringende virksomhet.

Internkontroll og revisjon

Internkontrollen er styrket ved etablering av controllerfunksjon, og samordnet anskaffelsesfunksjon er under etablering. Det er utarbeidet IKT-strategi for virksomheten og iverksatt arbeid med utvikling av ny sikkerhetsarkitektur for IKT, basert på NS/ISO 7799 og 17799. Riksrevisjonen har ikke avsluttet revisjonen av årsregnskapet for 2005. Det var ingen merknader til regnskapet for 2004.

DSBs lokaler
i Tønsberg

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Rambergveien 9
Postboks 2014
3103 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00
Telefaks 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

Foto: Bernd Ek